

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
VRHOVNI SUD
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
Broj: 65 0 P 106515 19 Rev
Sarajevo, 02.07.2019. godine

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine u Sarajevu, u vijeću sastavljenom od sudija: Fatime Imamović, kao predsjednice vijeća, Jasminke Kubat i Suada Kurtović, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja K.D., iz S..., koga zastupa punomoćnik B.Lj.A., advokat iz S..., protiv tuženog K... u S..., koga zastupa punomoćnik Z.A.B., advokat iz S., radi utvrđenja diskriminacije i naknade štete, v.s. ... KM, odlučujući o reviziji tužitelja protiv presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 P 106515 18 Gž 3 od 20.12.2018. godine, u sjednici vijeća održanoj dana 02.07.2019. godine, donio je sljedeću:

P R E S U D U

Revizija se djelimično usvaja, drugostepena presuda preinačava tako da se žalba tuženog odbija i prvostepena presuda u dosuđujućem dijelu stav I, II, III i IV izreke potvrđuje.

U ostalom dijelu revizija se odbija.

Tuženi je dužan tužitelju naknadi troškove parničnog postupka u iznosu od ... KM u roku od 30 dana, koji počinje teći prvog dana nakon dostave prepisa presude tuženom.

O b r a z l o ž e n j e

Prvostepenom presudom Općinskog suda u Sarajevu broj 65 0 P 106515 17 P 2 od 31.05.2017. godine stavom prvim izreke utvrđeno je da je tužitelj žrtva mobinga od strane tuženog, koji se ogleda u psihičkom uznemiravanju na radnom mjestu koje se ponavlja počev od ... godine do ... godine, a putem radnji koje imaju ponižavajući učinak na tužitelja i imaju za svrhu i posljedicu degradaciju tužiteljevih radnih uvjeta i profesionalnog statusa.

Stavom drugim izreke presude utvrđeno je da je tuženi prekršio pravo tužitelja o zabrani diskriminacije i njegovo pravo na jednakost pred zakonom garantovanom članom 5. Zakona o radu, članom II 4. Ustava BiH i članom 2. 1. Ustava F BiH, te odredbe Evropske socijalne povelje koje imaju pravnu snagu ustavnih odredbi kao i principe i član 26. revidirane Evropske socijalne povelje i članu 1. Konvencije br. 111 Međunarodne organizacije rada u pogledu zabrane diskriminacije na području zapošljavanja i odabiru zanimanja, pa se dosljedno tome zabranjuje tuženom dalje poduzimanje radnji u kojima se krši ili može prekršiti pravo na zabranu diskriminacije i pravo na jednakost zagarantovano ovim propisima. Stavom trećim izreke presude tuženom je nalaženo da otkloni utvrđenu diskriminaciju i njene posljedice.

Stavom četvrtim izreke presude obavezan je tuženi da nadoknadi tužitelju nematerijalnu štetu prouzrokovanu diskriminacijom i povredom profesionalnog ugleda i ličnog dostojanstva u ukupnom iznosu od ... KM, sa zakonskom zateznom kamatom počev od dana presuđenja do

isplate, kao i da mu naknadi troškove parničnog postupka u iznosu od ... KM u roku od 30 dana pod prijetnjom izvršenja.

Stavom petim izreke presude odbijen je tužitelj sa dijelom zahtjeva za naknadu nematerijalne štete za iznos od ... KM, te sa zahtjevom da sud naloži tuženom da ovu presudu o svom trošku objavi u dnevnim novinama, kao i sa dijelom zahtjeva da je bio žrtva mobinga u periodu od ... godine do ... godine.

Drugostepenom presudom Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 P 106515 18 Gž 3 od 20.12.2018. godine žalba tužitelja je odbijena i prvostepena presuda u odbijajućem dijelu potvrđena (stav V izreke prvostepene odluke), dok je žalba tuženog uvažena i prvostepena presuda u dosuđujućem dijelu preinačena (stav I, II, III i IV izreke prvostepene odluke), tako da se odbija tužbeni zahtjev tužitelja za utvrđenje da je žrtva mobinga, da je tuženi prekršio njegova prava o zabrani diskriminacije i jednakost, da se tuženom naloži da ukloni utvrđenu diskriminaciju i njene posljedice i da mu naknadi nematerijalnu štetu, kao i u dijelu odluke o troškovima parničnog postupka, tako da je tužitelj dužan tuženom naknadi troškove parničnog postupka u iznosu od ... KM.

Protiv drugostepene presude reviziju je blagovremeno izjavio tužitelj zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, sa prijedlogom da se revizija usvoji, drugostepena presuda preinači usvajanjem tužbenog zahtjeva u cijelosti ili ukine i predmet vrati drugostepenom sudu na ponovni postupak, uz obavezivanje tuženog na naknadu troškova postupka uvećanim za troškove sastava revizije.

Odgovor na reviziju nije podnesen.

Ispitujući pobijanu presudu u granicama razloga revizije, u skladu sa odredbom člana 241. Zakon o parničnom postupku¹ (u daljem tekstu ZPP), ovaj sud je odlučio kao u izreci iz slijedećih razloga:

Predmet spora je zahtjev tužitelja za utvrđenje diskriminacije u vidu uznemiravanja i mobinga i naknade nematerijalne štete, koju zasniva na tvrdnji da je njega tuženi različito tretirao u odnosu na druge zaposlene ljekare u procesu zapošljavanja, rada i radnih uslova, uključujući napredovanje u službi i otpuštanja sa posla, stručno usavršavanje, što je tuženi kontinuirano i u dužem vremenskom periodu stvorio takvu radnu sredinu da su ga zaposleni doktori na tom odjelu na viziti, sjednicama vrijeđali, ponižavali i omalovažavali, da je to činjeno i pred pacijentima, da je tuženi kontinuiranim prijavama i disciplinskim kaznama prijetio mu otkazom, izricao otkaze, novčane kazne i dovodio tužitelja u nepovoljniji položaj u odnosu na ostale ljekare – Klinike ... .

Iz činjeničnih utvrđenja prvostepenog suda koja je prihvatio i drugostepeni sud, proizilazi da je tužitelj na osnovu zaključenog ugovora o radu od ... godine bio zaposlen kod tuženog na radnom mjestu šefa ... jedinice intenzivne njege, da je tužitelj potom bio raspoređen na radno mjesto šefa klinike za ..., da je tužitelj ... godine uputio dopis generalnom direktoru radi nestručnog tretmana prema pacijentima u periodu kada je bio šef klinike, da je u svom iskazu potvrdio da je to učinio radi discipline na klinici i radi pacijenata a ne isticanja sebe, da je po toj prijavi imenovan stručni tim radi izvršenja stručnog nadzora, da je prijava tužitelja okarakterisana kao reagiranje na neprimjeren način u cilju isticanja samo njegove stručnosti, da je nakon toga tužitelju ... godine uručena odluka o otkazu ugovora o radu sa ponudom

---

¹ "Službene novine F BiH", broj 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15

izmijenjenog ugovora o radu, da je ... godine tužitelj zaključio ugovor o radu sa N.K. (da ne bi ostao bez posla), da mu je nakon toga više puta nuđeno da zaključi novi ugovor o radu, da je tužitelj to odbijao jer novi ugovor nije odgovarao njegovoj kvalifikaciji i radnom iskustvu, da je dalje nastavio da radi kod tuženog na mjestu ljekara ..., da mu je potom izrečen otkaz ugovora o radu, te niz disciplinskih mjera, da se tužitelj više puta obraćao inspekciji rada za zaštitu prava iz radnog odnosa, te da su u vezi sa podnesenim zahtjevima u ... godini - povodom odluke o otkazu ugovora o radu sa ponudom izmijenjenog ugovora o radu od ... godine, te u ..., ... i ... godine - povodom otkaza i disciplinskih mjera-novčanih kazni u vidu umanjenja plaće vršeni inspeksijski nadzori, da je u izvještajima inspekcije rada navedeno da su odluke suprotne odredbama Zakona zbog čega je odgovornom licu tuženog naređeno da se inspektoru dostavi dokaz da su iste oglašene ništavim, da je dana ... godine tužitelj raspoređen u C... a raspored zaprimio ... godine na prvi dan povratka na posao na kojem je bio odsutan zbog bolovanja uzrokovanog postupcima poslodavca protiv njega, da iz predmeta broj 65 0 P 115490 09 P vođen kod Općinskog suda u Sarajevu proizilazi da je dana 24.11.2009. godine donesena Presuda zbog propuštanja kojom je utvrđeno da je nedopušten i ništav ugovor o radu zaključen dana ... godine između K... S. i tužitelja, te obavezan tuženi da tužitelju omogući obavljanje poslova po ugovoru o radu od .... godine, da iz predmeta broj 65 0 P 115491 09 P proizilazi da je po tužbi tužitelja K. D. protiv K... u toku parnica kod Općinskog suda u Sarajevu zbog utvrđivanja nezakonitog otkaza ugovora o radu, da iz predmeta broj 65 0 P 051209 07 P proizilazi da su odlukom Općinskog suda u Sarajevu poništene kao nezakonite odluke generalnog direktora tuženog K... od ... godine i .... godine, te odluka Upravnog odbora tuženog K... od ... godine, te da je poništena kao nezakonita generalna Odluka tuženog od ... godine, te da je spis na Kantonalnom sudu u Sarajevu od 2010. godine na odlučivanju po žalbi, da iz predmeta broj 65 0 P 09-781109P od 27.05.2010. godine proizilazi da je isti po žalbi na Kantonalnom sudu u Sarajevu, te da je u istom vođen spor radi poništenja Odluke generalnog direktora tuženog o disciplinskoj odgovornosti i novčanoj kazni, da su odluke o otkazu i disciplinske mjere izricane tužitelju zbog ne prisustvovanja sastancima i vizitama, da po navodima tužitelja istim nije prisustvovao jer je od strane kolega (doktora) bio vrijeđan, ponižavana, zbog čega se i obratio pravnoj službi dopisom od ... godine iz kojeg proizilazi da se tuženi poigrava sa njegovim operativnim programom i uznemirava njegove pacijente i njihove porodice, da mu se skidaju pacijenti sa operativnog programa, da ga se na jutarnjim sastancima vrijeđa sa riječima „svinjarija, budalaština i sl.“, da mu se ne dozvoljava da snima svoj operativni program za potrebe studenata i predavanja, da se otpuštaju pacijenti koje je liječio sa nekorektnim nalazima, da iz disciplinske prijave od ... godine proizilazi da je ista podnesena iz razloga što je tužitelj dopustio da treće lice prisustvuje operaciji iako je tužitelj blagovremeno obavijestio tuženog da će operaciji radi usavršavanja i ugovorene saradnje prisustvovati doktor iz bolnice ... (priustvo po osnovu ugovorene saradnje), da iz žalbe tužitelja zbog ugrožavanja sigurnosti i prijetnji od ... proizilazi da je tužitelj podnio žalbu tuženom zbog ugrožavanja sigurnosti i prijetnji iz razloga što je dana ... godine na jutarnjem ljekarskom sastanku poslije analiziranja pacijentice doktor K. rekao da se ista pusti kući i dođe poslije štrajka na što je on upozorio da se treba operisati odmah zbog jasnog nalaza, te da ga je dr. K. počeo provocirati u koje su provokacije se umiješali i drugi doktori, te ga nastavili vrijeđati, da iz Informacije o prijetnjama od ... godine proizilazi da je tužitelj obavijestio generalnog direktora da je dana ... godine u ... u ljekarskoj sobi muška osoba sa naglaskom iz S. zaprijetila mu da će ga ubiti i da nema mjesta za njega u ovom gradu o čemu je obavijestio policiju obzirom na ranije prijetnje kao i potvrđeni krivični postupak protiv dvojice ljekara sa Klinike za ... koji su mu ranije na sličan način prijetili, da iz mišljenja Helsinškog komiteta od ... godine proizilazi da je tužitelj podnio prijavu o povredi prava ... godine, da je u prijavi naveo da se radi o diskriminaciji, pa je Komitet utvrdio da je poslodavac donio nezakonit otkaz ugovora o radu sa ponudom

izmijenjenog ugovora, te izvršio povrede materijalnih zakonskih propisa, da iz dopisa Helsinškog komiteta od ... godine proizilazi da je Helsinški komitet na ruke H. G. generalnog direktora K...dostavio dopis u kome ga obavještava da bi za tužitelja trebao da ostane na snazi u skladu sa zakonom ugovor o radu od ... godine, da je tužitelj pismeno prigovarao na raspored dežurstva i održavanja nastavnog procesa na ...i K.. S od ... godine jer je za ... godine kao docentu mu određeno ... dežura iako je kao nastavnik docent na fakultetu ... preraspoređen sa dijelom radnog vremena, te mu takav angažman po dežurama blokira redovni operativni program i obaveze u svojstvu nastave, te je uz isti dostavio i raspored dežura, da se po tom osnovu obraćao i ranije, da su prijave tuženog o povredi radne obaveze tužitelja počev od ... godine pa nadalje imale za osnov neučestvuje tužitelja u jutarnjoj viziti na klinici, ne učestvuje u jutarnjim radnim sastancima stručnog kolegija iako Pravilnik tužene ne propisuje obavezu prisustva tim vizitama i sastancima, a što je potvrđeno i iskazom svjedoka dr. B.E., da iz iskaza svjedoka H. Z. proizilazi da kada se njegova prijateljica na toj klinici liječila ... godine da je tada primjetio da ostali liječnici nisu htjeli biti u društvu sa dr. D., da iz iskaza svjedoka B.N. proizilazi da je njegovo dijete skidano sa operativnog programa u ... godini ... dana jer je dr. N.K. križao njegovo dijete sa programa koje je bilo pacijent dr. D., a dao usmeno obrazloženje da djetetu ne treba operacija, da ga nije htio primiti na razgovor, ali da je doktor D. uspio operisati dijete i da je ono sada zahvaljujući toj operaciji dobro, da iz iskaza svjedoka S.R. proizilazi da je njegov otac u avgustu ... godine došao da se operiše i da je bio planiran za operaciju kod dr. D. pa je skinut sa programa, te kada je pitao za razloge doktor N.K. mu je rekao da je izabrao pogrešnog doktora jer je dr. D. bandit i razbojnik, pa kada je pitao može li dobiti drugog doktora da je doktor K. odgovorio da je sada kasno, da je otac ponovo skinut sa operacije, da se obraćao klinici za razlog pismeno, ali da mu nije odgovoreno, da je nakon trećeg stavljanja na program otac mu operisan od strane doktora D., da je po njemu D. od drugih na klinici bio spriječen na mu operiše oca jer je dr. K. smatrao da mu oca nije trebalo operisati jer nije imao šansi, da iz iskaza svjedoka M.O. proističe da je njegova sestra liječena od ... do ... godine, da je dodijeljena doktoru D. i da je tri puta skidana sa programa za operaciju, da je dobio informaciju da dva puta nije dozvolio doktor K., a treći put da anesteziolog nije htio dati anesteziju jer se tako dogovorio sa doktorom K., da se obraćao generalnom direktoru kada je četvrti put dozvoljena operacija i izvršio je doktor D., te da mu je poznato stanje odnosa u bolnici, da iz iskaza svjedoka I.A. proizilazi da je u .... godine primljen u bolnicu radi operativnog zahvata ..., da ga je vodio doktor D., da je tri puta skidan sa programa operacije, da je prvi put odgođena zato što je istu zabranio šef doktor K., drugi put zato što je izabrao pogrešnu stranu kako mu je to saopštio dr. K. (misleći na dr. D.), nakon čega je njegova supruga pisala prijavu bolnici protiv dr. K., zbog čega ga je dr. K. uznemiravao, pa je nakon operacije iz tih razloga izašao prije vremena, da iz Obavijesti br 0402-29453 od ... proizilazi da se tužitelj obratio pravnoj službi na ruke direktora, navodeći u obavijesti da je ranije dogovoreno da se pacijentica S. H. operira u saradnji sa... hirurgom, da je ista stavljena kao druga po redu, te da je pored toga šef klinike za isti dan tužitelja stavio u ambulantu D... te nije mogao izvršiti tu operaciju, da iz obavještenja u vezi n... konsultacija od ... godine proizilazi da su tužitelju određene konsultacije za dan ... godine, ... godine, ... godine, ... godine, a tužitelj iste nije mogao izvršavati na Fakultetu iako je K... zamoljen da mu omogući obavljanje istih, da je tužitelj dostavio pravnoj službi uvjerenje da je odbranio doktorsku disertaciju ... godine, te stekao zvanje doktora nauka, te da mu se isto prizna, da je tuženi tek nakon ponovnog obraćanja tužitelja uobzirio njegov status i prava na povećanje plaće, da je podnesena disciplinska prijava protiv tužitelja u ... godini u odnosu na liječenje pacijentice D.M. sa tvrdnjom da je propustio da oslobodi k. m. zbog pogrešno izabranog operativnog pristupa, da je Komisija formirana od tuženog dala mišljenje da je stanje pacijentice direktna posljedica operativnog zahvata tužitelja, da iz nalaza i mišljenje vještaka K.Č. dat u predmetu P-48315/08 proizilazi da je kod Općinskog suda u Sarajevu vođen

postupak tužiteljice D. M. protiv K... te da je vršeno vještačenje, da je vještak K.Č. u svom nalazu utvrdio da operacija koju je izvršio tužitelj nije uzrokovala paraplegiju tužiteljice D. M., da je .... godine generalni direktor poslao svim šefovima i direktorima dopis u kome ističe da su započeti pregovori sa UK Ž. oko uspostavljanja buduće suradnje između ta dva Klinička centra, te da je ugovorena posjeta delegacije iz Ž. u .... godine, da tužitelj nije mogao da pristupi na redovnu edukaciju zbog toga što mu je bio otkazan Ugovor o radu ... godine i zbog toga što šef klinike za ... i pored sudske odluke nije tužitelju omogućio odlazak na redovnu edukaciju, da iz iskaza tužitelja datog u svojstvu parnične stranke proističe da je u bolnici krajem ... godine došlo do pogoršanja discipline, te je on pokušao da to riješi traženjem pomoći od generalnog direktora dr. F. G., ali da suprotno navedenom gospodin F. mu je uručio otkaz zbog čega se obratio Ministarstvu ... koji su izvršili inspeksijski nadzor, te ga vratili na posao da bi vrlo brzo nakon toga ponovo dobio otkaz, da mu je ponuđeno da radi u C... na radnom mjestu specijalizanta ..., da je tužio po tom otkazu, da je donesena mjera osiguranja, te da je po mjeri osiguranja vraćen na posao na mjesto šefa klinike, da je potom dobio ponudu za novi Ugovor o radu kao opšti specijalista pa otkaz, da su u međuvremenu svi ljekari koji su po akademskom nivou ispod njega od strane generalnog direktora promovirani u šefove i to njegove šefove, da je na mjesto šefa klinike iz penzije pozvan dr. N.K., a on je, da ne bi ostao bez posla, bio prinuđen da prihvati taj ugovor koji mu je ponuđen, da je dobio kancelariju koja je preuređena od dijela hodnika, koja nije odgovarajuća, koja nema uvedenu vodu, nema internet, ima stari i vrlo loš kompjuter, nema odgovarajući namještaj, te kao vrhunac svega ni do danas nema obezbjeđeno od strane Centra ime na vratima, da mu je na njegovu intervenciju tek priznata titula docenta nauka i priznato pravo na povećanje plaće, da je od strane šefa klinike dobijao disciplinske prijave gotovo svakog petka i to neposredno prije nego što je trebao započinjati operacije sa rokom od 3 dana za odgovor po istima s tim da se od tih prijava ili odustajalo ili je on tužio po tim prijavama, ali da bi mu se u svakom slučaju oduzimao dio plate.

Polazeći od tako utvrđenog činjeničnog stanja, prvostepeni sud zaključuje da radnje koje je tuženi poduzimao prema tužitelju imaju ponižavajući efekat i da njihova svrha ili posljedica jeste bila degradacija radnih uslova tužitelja ili njegovog profesionalnog statusa, pa primjenom odredbi člana 4. stav (1) i (3), te člana 12c) Zakona o zabrani diskriminacije² djelimično usvaja tužbeni zahtjev tužitelja kao u izreci prvostepene presude.

Drugostepeni sud, smatra da je pogrešan zaključak prvostepenog suda da je tužitelj radnjama tuženog bio degradiran u pogledu radnih uslova ili profesionalnog statusa zaposlenog, da isto ne dokazuju ni kontinuirane odgode operacija, zbog čega žalbu tužitelja odbija i prvostepenu presudu u odbijajućem dijelu potvrđuje, dok žalbu tuženog usvoja i prvostepenu presudu u dosuđujućem dijelu preinačava tako što odbija tužbeni zahtjev tužitelja za utvrđenje da je žrtva mobinga, a time i zahtjev da se ukloni diskriminacija i njene posljedice sa zahtjevom za naknadu nematerijalne štete.

Odluka drugostepenog suda nije pravilna i na zakonu zasnovana, a na šta osnovano revizija ukazuje, jer je drugostepeni sud donoseći pobijanu odluku izgubio iz vida da pravila o teretu dokazivanja su drugačije regulisana Zakonom o zabrani diskriminacije (lex specialis) u odnosu na opšte pravilo iz Zakona o parničnom postupku.

Prema odredbi člana 15. Zakona o zabrani diskriminacije obaveza tužitelja u sudskom postupku u kojem se zahtijeva zaštita od mobinga kao posebnog vida diskriminacije je da učini sa stepenom pretežne vjerovatnoće da je bio žrtva mobinga, dok teret dokazivanja sa

---

² "Službeni glasnik BiH", broj 5/99 i 66/16

stepenom sigurnosti da do mobinga nije došlo, kao negativne činjenice, leži na suprotnoj strani, tj. tuženom.

Prema odredbi člana član 4. stav (3) Zakona o zabrani diskriminacije mobing je oblik ne fizičkog uznemiravanja na radnom mjestu koji podrazumijeva ponavljanje radnji koje imaju ponižavajući efekat na žrtvu čija je svrha ili posljedica degradacija radnih uslova ili profesionalnog statusa zaposlenog.

Suprotno od drugostepenog suda pravilno je prvostepeni sud zaključio da je revident tokom postupka iznio i dokazao dovoljno činjenica na kojima se sa pretežnom vjerovatnoćom mogao utemeljiti zaključak o postojanju mobinga kao oblika diskriminacije, vršenog u kontinuiranom periodu čija je žrtva bio tuženi.

Sudska praksa je stava da mobing podrazumijeva zlostavljanje od strane poslodavca, a zlostavljanjem se smatra svako aktivno ili pasivno ponašanje od strane poslodavca, usmjereno na dostojanstvo i psihički integritet ličnosti zaposlenog kroz nepristojno i grubo ponašanje, te namjerno izolovanje i zapostavljanje (neopravdana fizička izolacija zaposlenog iz radne okoline, neopravdano oduzimanje zaposlenom sredstva potrebnih za obavljanje posla, neopravdano nepozivanje na zajedničke sastanke, zabrana komuniciranja sa zaposlenim, kao i druga istovrsna ponašanja, verbalno napadanje, ismijavanje, ogovaranje, neopravdane stalne prijetnje (npr. raskidom radnog odnosa, odnosno otkazom ugovora o radu ili drugog ugovora) i pritisci kojima se zaposleni drži u stalnom strahu, prijetnja da će se protiv zaposlenog primijeniti fizička sila, fizičko uznemiravanje koje nema elemente krivičnog djela, namjerno izazivanje konflikata i stresa, što bi moglo dovesti do narušavanja zdravlja zaposlenog.

U postupku je utvrđeno da učestali otkazi, disciplinski postupci, disciplinske prijave, umanjeње plaće, uvrede, omalovažavanje, ogovaranje pred pacijentima, stvaranje izolacione sredine za tužitelja u radnom okruženju, uskraćivanje posla skidanjem tužiteljevih pacijenata sa programa operacije, onemogućavanje obavljanja posla na fakultetu što je u sklopu redovnih radnih obaveza, te operativnih zahvata nagomilavanjem tada drugog posla, nisu se kretali u okviru zakonskih ovlaštenja i na dozvoljenoj osnovi, da su isti poduzimani u cilju stvaranja za njega ponižavajuće i uvredljive radne sredine, a što je potvrđeno i iskazima saslušanih svjedoka, te materijalnim dokazima, prijavama, inspekcijским izvještajima, sudskim presudama, kada za pravilnim proizilazi zaključak prvostepenog suda da svojim ponašanjem tuženi je stvorio takvu radnu sredinu i okruženje, koja je imala za posljedicu izolaciju tužitelja, da u cilju izbjegavanja konfliktnih situacija i poniženja ne prisustvuje sastancima i kolektivnim vizitama, a što je tuženi opet koristio kao razlog izricanja disciplinskih mjera i mjera otkaza ugovora o radu tužitelju, mada za isto u zakonu i Pravilniku tuženog nije imao osnova, jer i po iskazu svjedoka dr. E.B. uposlenika tuženog takva obaveznost prisustva tim vizitama i sastancima ničim nije bila propisana kod tuženog, pa time ni kao povreda radne obaveze.

Stoga i po mišljenju ovog suda tužitelj na kojem je bio teret dokazivanja osnovom izvedenih dokaza učinio je vjerovatnim da postoje određene činjenice na kojima se može utemeljiti presumpcija da je bio žrtva mobinga kao oblika diskriminacije na koji način je došlo do nejednakog postupanja, a koje se ogleda u učestalom, dugotrajnom i neopravdanom izricanju disciplinskih mjera kojim se zaposleni drži u stalnom strahu da će ostati bez posla, nagomilavanjem radnih zadataka (fenomen punog stola), a potom uskraćivanjem radnih zadataka (skidanje sa liste operativnih zahvata), uskraćivanjem edukacije, ismijavanje, vrijeđanje i omalovažavanje pred kolegama i pacijentima što je dovelo do izolacije tužitelja,

eskalacija manjih konflikata, onemogućavanje tužitelja da iznese svoje mišljenje, napredovanje u službi, a poslodavac propušta da uoči šta se događa i da ukloni neprijatno, ponižavajuće i uvredljivo radno okruženje koje traje i ponavlja se duži vremenski period, što sve predstavlja radnje mobinga, a koje su imale za cilj ili posljedicu pogoršanje radnih uslova na način koji šteti pravima i dostojanstvu zaposlenog, koje utiču na njegovo fizičko i mentalno zdravlje ili dovode u pitanje profesionalnu budućnost zaposlenog.

Tužitelj u okviru svoje individualnosti i izvršavanja svojih zadataka, da u radnom okruženju zadrži pravo da bude individua koja misli i želi da iskaže svoje stavove, da uputi kritiku, postao je zbog toga od ... godine žrtva mobinga. Njegova kritika na nestručno postupanje prema pacijentima (na klinici preminulo ... pacijenata u ... godine, na što je reagovao) okarakterisana je kao reagiranje na neprimjeren način u cilju isticanja samo njegove stručnosti, koja reakcija se javlja kada rukovodilac ili grupa radnika se osjećaju ugroženim zbog njegove individualnosti i koji nisu spremni prihvatiti pravo na razliku. Zbog toga je uslijedio nekorektan i neprofesionalan odnos kako od strane poslodavca tako i grupe prema tužitelju (koja grupa se priklonila poslodavcu), učestalo u dužem vremenskom periodu, koje nije imalo legitiman cilj, koje je bilo surovo, grubo, ponižavajuće, uvredljivo i intenzivno, što je kod tužitelja dovelo do produženog stresa uslijed nepodnošljivog radnog okruženja, do zamora i iscrpljenosti, narušavanja zdravlja, ličnog ugleda i profesionalnog integriteta.

Ni jedan saslušani svjedok, a radi se o svjedocima koji su bili na liječenju ili je liječen njihov član porodice, prijatelj, nije potvrdio tačnost navoda tuženog da su pacijenti sa liste operacija skidani zbog hitnih slučajeva, nego da je to činjeno isključivo od strane šefa klinike dr. N.K. zbog pogrešno odabrane strane (dr. D.), zbog čega se i ne može prihvatiti zaključak drugostepenog suda da je tužitelj u tom periodu bio šef klinike i da je sam određivao plan operacija, a time i njihovog skidanja sa plana, kada takav zaključak ne proističe iz materijalnih dokaza te iskaza saslušanih svjedoka. Saslušani svjedoci su potvrdili stručnost dr. D., te njegov profesionalan odnos prema pacijentima, te kakav je odnos pretpostavljenog i ostalih doktora u klinici bio prema tužitelju i njegovim pacijentima.

Da tužitelj nije različito tretiran, tuženi tokom postupka nije ponudio dokaze koji bi potvrdili njegovo sporenje da se njegove aktivnosti – svakodnevni otkazi, disciplinske kazne i prijave, nagomilavanje tužitelju radnih zadataka (fenomen punog stola), uskraćivanje radnih zadataka, skidanje pacijenata sa programa operacije, uskraćivanje edukacije, vrijeđanje i omalovažavanje od grupe i pojedinaca što je imalo za posljedicu nametanje izolacije i izolaciju, ogovaranje pred pacijentima, ne mogu smatrati mobingom i da čine dozvoljene aktivnosti radi efikasnije organizacije posla i unapređenja radne discipline i da su zakonom dozvoljene i opravdane.

Dokazivanjem činjenica da je tuženi nejednako tretirao tužitelja na nekoj zabranjenoj osnovi i po stavu ovog suda tužitelj je teret dokazivanja prebacio na tuženu stranu, koja je tada sa stepenom sigurnosti bila dužna uvjeriti sud da se različit tretman nije dogodio (ili nije dogodio na zabranjenoj osnovi), odnosno da različit tretman ima legitiman cilj i da postoji proporcionalnost između preduzete radnje i posljedice.

Kao poslodavac tuženi je bio odgovoran da obezbijedi zdravu i profesionalnu radnu sredinu i uslove rada za svakog zaposlenog. Svojim ponašanjem i radnjama direktnim i indirektnim tuženi je doveo do pogoršanja uslova rada i kršenja ljudskih prava i dostojanstva tužitelja kao radnika što je dovelo do oštećenja fizičkog i psihičkog zdravlja tužitelja, pa je za isto i odgovoran.

Imajući u vidu odredbu člana 12c) Zakona o zabrani diskriminacije, te odredbu člana 200. Zakona o obligacionim odnosima³ (u daljem tekstu ZOO) tužitelj ima pravo na naknadu nematerijalne štete koju je pretrpio, jer nalazom i mišljenjem vještaka potvrđeno je da je tužitelj bio izložen psihičkom zlostavljanju na poslu, neprijateljskoj i neetičkoj komunikaciji na radnom mjestu koja je sistematično bila usmjerena od strane nadređenog i grupe prema njemu, da je tužitelj bio izložen ponavljanim ponašanjima i aktivnostima na radnom mjestu koji su za cilj imali degradiranje njegovih radnih uslova, nanošenje štete njegovom dostojanstvu, profesionalnom ugledu, zdravlju i kompromitovanju njegove profesionalne budućnosti, stalnim strahom da će ostati bez posla.

Iz nalaza proističe da postoji povezanost između mobinga, kao stresora radnog mjesta i posljedične štete iskazane privremenim umanjnjem životne aktivnosti odnosno da privremeno umanjnje životne aktivnosti je isključiva posljedica psihičkog zlostavljanja na poslu (uzročno-posljedična veza).

Imajući u vidu nalaz i mišljenje vještaka, te odredbu člana 200. ZOO, iznos nematerijalne štete od ... KM dosuđen od prvostepenog suda, po stavu ovog suda predstavlja pravičnu naknadu kao oblik otklanjanja štetnih posljedica koji se sastoje u isplati sume novca i predstavljaju satisfakciju za pretrpljenu nematerijalnu štetu s ciljem da se kod tužitelja uspostavi psihička i emotivna ravnoteža koja je postojala prije diskriminacije i uznemiravanja u mjeri u kojoj je to moguće novčanom naknadom, a svojom visinom ne odudara od dosadašnje sudske prakse.

Imajući u vidu prednje navedeno, te utvrđenu činjenicu da radnje koje je tuženi poduzimao prema tužitelju imaju ponižavajući efekat i da njihova svrha ili posljedica jeste bila degradacija radnih uslova tužitelja i njegovog profesionalnog statusa (član 4. stav (3) Zakona o zabrani diskriminacije), da je tužitelj kao stranka na tim činjenicama dokazao i materijalno-pravne pretpostavke i uzročnu vezu o postojanju obaveze tuženog za naknadu i nematerijalne štete uzrokovane nezakonitom povredom prava na jednako postupanje (član 12c naprijed navedenog zakona), valjalo je reviziju tužitelja u ovom dijelu usvojiti primjenom odredbe člana 250. stav (1) ZPP, drugostepenu presudu u odbijajućem dijelu preinačiti i donijeti odluku kao u stavu prvom izreke.

U ostalom dijelu revizija tužitelja nije osnovana.

Tužitelj neosnovano ponavlja prigovor da nije bilo mjesta djelimičnom usvajanju prigovora neblagovremenosti tužbe, jer kod kontinuirane diskriminacije rok za podnošenje tužbe računa se od dana posljednje učinjene radnje, pa su nižestepeni sudovi pravilnom primjenom odredbe člana 13. stav (5) Zakona o zabrani diskriminacije isti pravilno razriješili, o čemu su dali pravilne i potpune razloge (prvostepeni sud na strani 32. obrazloženja svoje odluke, a drugostepeni sud na strani 9. obrazloženja svoje odluke) koje prihvata i ovaj sud bez potrebe njihovog ponavljanja, pa se na iste tužitelj upućuje.

Isto tako tužitelj neosnovano ponavlja prigovor da je osnovan njegov zahtjev za objavu presude, kada zahtjev za objavu presude sud može usvojiti samo ako je do povrede prava na jednako postupanje došlo posredstvom medija (član 12. stav (4) tačka a) Zakona o zabrani diskriminacije). Kako je u postupku utvrđeno da do povrede prava na jednako postupanje nije

---

³ „Službeni list R BiH“, broj 2/92., 13/93. i 13/94., te „Službene novine F BiH“, broj 29/03. i 42/11

došlo posredstvom medija, to su pravilno nižestepeni sudovi odbili ovaj zahtjev tužitelja, pravilnom primjenom materijalnog prava.

Nema osnova ni revizioni prigovor da bi naknada nematerijalne štete trebala biti dosuđena u potraživanom iznosu, a iz razloga koji su već naprijed navedeni.

Iz datih razloga valjalo je reviziju tužitelja u ovom dijelu odbiti primjenom člana 248. ZPP-a i odlučiti kao u stavu drugom izreke.

Imajući u vidu da je ovaj sud u povodu revizije tužitelja preinačio drugostepenu presudu, to je valjalo odlučiti o troškovima cijelog postupka (član 397. stav (2) ZPP), a koji se sastoje od troškova dosuđenih i pravilno odmjerenih po prvostepenoj presudi (... KM) i troškova sastava revizije u iznosu od ... KM plus pdv 17% u iznosu od ... KM (člana 386. stav 2. ZPP i člana 12., 13. stav (1) tačka 3) Tarife o naknadama i nagradama troškova za rad advokata⁴, te član 1. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o advokaturi F BiH⁵. Kako je tužitelj u revizijskom postupku djelimično uspio, a taj uspjeh iznosi 50%, to srazmjerno tom uspjehu pripadaju mu troškovi sastava revizije u iznosu od ... KM, pa ukupni troškovi tužitelja iznose ... KM (... KM + ... KM = ... KM). Stoga je saglasno odredbama člana 397. stav (2) u vezi sa članom 386. stav (2) i 396. stav (1) ZPP i donijeta odluku o troškovima cijelog postupka, kao u stavu drugom izreke presude. Rok za izvršenje činiidbe određen je u skladu sa odredbom člana 179. ZPP-a.

Predsjednica vijeća
Imamović Fatima,s.r.

---

⁴„Službene novine F BiH“, broj 22/04

⁵„Službene novine F BiH“, broj 18/05